ՎԷՐԱԳԱՅԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

1863 ՕԳՈՍՏՈՍ 31 — ԾՈՒՄԸ ԻԹԷՍԻ — ՆՈՒՄԷՐՕ 26-27

ԹԷԼԷԿՐԱՖ ԽԱՊԵՐԼԷՐԻ

Լ.ՕՆԴՐԱ, Օգոստոս 27։

Օգոստոս 17 թարիխի իլէ Ղիւ Էօրգտան կէլէն խապէրլէրէ նէզարէն Ֆէտերէլէր Սրմթը գալէսինի երգմըշլար տը։

Օսմանլը խթիգրազ հիսսէլէրի 1858, 71, 25։ 1862, 70, 25։ Ինկիլիզ Գոնսոլիտէսի 93, 50։ Օսմանլը 54։

ԽԻԼԱՍԱՅԸ ԲՕԼԻԹԻԳԱ

Իքի իւչ հաֆթատան պէրու էման Լ.վրոփատան հիչ պիր եէնի խապէր կէլմէտի տէսէք սէզա աբը։

Հէր նէ գատար օր չարշաֆ գատար ղազէթալէր պէ հէր կիւն տիւրլիւ մատտէլէր իլէ տօլուպ նէչը օրունմագտէ իսէլէրտէ, տէրուն՝ նինատ եէնի պիր վուգուաթ օրմայրպ, իլա էսկի հավատիսլէրի գըզտրբրպ գըզտրբրպ էհալիյէ վիրմէքտէ, եախօտ էհէմմիյէթի օրմայան պիր վուգուաթը միհիմնէլէտիպ, անլէրլէ սիւթիւնլէրինի տօլտուրմագտէ տիրլէր։

Լ.աքին պիզ հավատիսլէրի եալընըզ Լ.վրոփա ղազէթալէրինտէն պէքլէմէյիպ, արա սըրա թէլէկրաֆլար տախի պիզէ միհիմ վուգուաթլարը պիլտիրիր իտի իսէ տէ, օ տախի պիլմէյիզ պիր միհիմ հաֆտատիս պուլմատըղընտա՞ն մը օր, եօղսա դայրի պիր սէպէպէ մէպնի՞ մի օր, պու կիւնլէրտէ ահրազ օրուպ սիւքիւթ իթմէքտէտիր, վէ պալատէ կէօրիւլտիւյիւ վէճէյլէ պու հաֆթա պիզէ էօյլէ խապէրլէր կէթիրտի, քի պիզճէ հիչ էհէմմիյէթի եօք տուր։

Վէ տօղրուսունա պու սիւքիւթ՝ ղազէթաճըլարը սէրմայէսինէ պէզիւք օէքթէ վէրմիշ տիր։ զիրա ղազէթաճըլար Լ.վրոփա ղազէթալէրինտէ հէր նէ քի կէօրիւրլէր իտի իսէ, անլէրին տօղրուսունու եալանընտան այրըմայա էվ էյիճէ կիճիւք չէքիպ, հաֆտա պազը տէֆա պունլարտան էն մահիրլէրի պիլէ ալտանընըլար իտի։ Լ.աքին թէլէկրաֆ հավատիսլէրի Խսթանպոլա սըգճա սըգճա կէլտիյի վագթ, հալիյէ Լ.վրոփանըն հէր մէսէլէսի իւզէրինէ խապէրլէր կէթիրտիքլէրինտէն, ղազէթաճըլար տախի կէլէն թէլէկրաֆը ղազէթալէրլէ թարթպիգ իթտիքլէրինտէ, կէլէն թէլէկրաֆ ղազէթայա պիր նէվի շահիտ մագամընտա թուրթուլուրուտու։

Զիրա թէլէկրաֆլար եալան օլմազ տէյու հէր քէստէ պիր էմնիյէթը գավի օլտուղունտան արթըգ պիր իշ իւզէրինէ պիր թէլէկրաֆ կէլտիյի կիպի, օնուն եալան օլմատըղընա քիմսէ շիւպհէ իթմէզ իտի։

Լ.աքին կէօրիւնիւր քի պու թէլէկրաֆ քէսատլըղը պիզճէ փէք ֆէնա պիր շէյ օլաճագտէյիլ։ Վէ էյի տիր քի հաֆթատա եալընըզ իքի իւչ տօղրուխապէր կէլէն, նէ թէքիմ պիր չօգ եալան։ Զիրա Խսթանպոլտա պասըլան ղազէթալար պէյնինտէ պու կիւնլէրտէ պիր միհնազատ ճէրիան իտիւպ, պիր պիրլէրինի եալան թէլէկրաֆ նէչը իտիյօր տէյու զէմմ իթմէքտէ տիրլէր, վէ Ալլահ էսիրկէյէ, պու մատտէ սահիհէ չըգաճագ օլուր իսէ, պիլմէյիզ քի պունլարը սահիհինի նասըլ անլամալը։

Հէրնէ իսէ պու մատտէ իւզէրինէ պու գատարընը քեաֆի սայրպ, պիզ կէյէլիմ Լ.վրոփա մէսէլէլէրինէ։

Ֆրանգֆորթտա թէճէմմիւ իտէն գօնֆէրանս տատամըզ օլմատըղընտան, իշ պու եազաճագլարըմըզ, անլէրտէն իլէրու կէլմէ պիր շէյ օլմայրպ, իլա միլլէթին մէֆաֆիի հագիգէսինի տայիմա էզ ճան ու տիլ տիւշիւնմէմիզտէն նէչէթ իթմիշ տիր։

Պունլարը պիրինճիսի եանի Գերեզման Եբիպտոսպոց տէնիլէն բէսալէ, հէրնէ միլլէթին կէնճ կիրուհինէ պիր նասիհաթտէն իպարէթ իսէտէ, վէ կիրուհու մէզ քիւրուն, պու եօլտա նասիհաթա տայիմա իհթիյաճաթը օլտուղու կիւն կիպի աշէքեար իսէ տէ, թագրիրինտէ պազը նասէճա վէ լայրգարզ լուղէթլէր իսթիմալ օլունտուղունտան, վէ պիր քիթապ պասըլպ նէչը օլունտուղունտա, հէր նէ գատար միլլէթին պիր գըսմընա խիթապէն եազըլաճագ օլսա տախի, հէրսընրքինրն եանի պիր թագրմ սիւպեանընէլինէ տախի կէչմէսի մէմուլ պուլունտուղունտան, պու եօլտա նասիհաթ սուրէթինտէ եազըմզ օլան պիր քիթապտէ, էտէպէ մուղայիր պիր էլֆազ գուլլանըլտըղընա էրպապը քիթապէթ իլէ պէրապէր պիզ տախի էսէֆ իթմէքտէ իզ։

Պիզլէր, պու եօլտա քիթապըն միլլէթտէ կէօրիւլմէմէսի էֆքեարընտա տէյիլիզ, վէ նասըլ քի սայրը միլլէթլէրտէ շիմտիյէ գատար փէք չօգ տէֆա պասըլմըշ, վէ տայիմա տախի պասըլմագտէ տիր, վէ տէրունի քիթապտա զիքր օլունտուղունու վէճհ իւզրէ, նասըլ քի միլլէթիմիզին իքի մահիր հէքիմլէրի թարաֆընտան գալէմէ ալընըպ, էվվէլլէրի տախի պասըլմըշ տը, արզու իտէրիզ քի, պու եօլտա քիթապլար էրպապը օլան զէվամի թարաֆընտան, իլմի էտէպ գավանիյինէ մուաֆրգ օլտուղու հալտէ, նէչը օլունսուն։ եօղսա հասըլ օլաճագ զանն իթտիյիմիզ մուհասէնաթտէն զիյատէ, միլլէթէ, վէ խուսուսիյլէ միլլէթին սիւպեանընէ մազարրաթը քիւլլիյէսի տօգունուր։

Շունու տախի իֆատէ իտէրիզ քի, պիզ իշ պու բէսալէտէն հիչ պիր մուհասէնաթ կէօրմէտիքտէն գաթի նազար, պալատէ զիքր օլունտուղու վէճհ իւզրէ, պիր գաչ նուսխէսինի մէքթէպ չօճուգլարընընն էլինտէ կէօրիւպ, պունուն մէրգումանէ նէ տէրէճէ սույի թէէսիր իտէճէյինի ֆէհմ իթտիք։

Իքինճիսի Գոզդէնէ Լ.ոնդրէն, պու տախի 70 սահիֆէտէն՝ իպարէթ պիր բէսալէ օլուպ, էվվէլքինտէն տահա պէտթէր պիր ալչագ լիսան գուլլանընլտըղը պիր թարաֆա գալըրն, տէրունին՝ տէ պուլունան բէսիմլէր տախի, հէքիմլէրին թէշհիր տայիրէսինտէն խուրուճ իտիւպ, ավֆ էթսինլէր սէօյլէյիշլիմզէ, քի տիւզճէ էտէպսիզլիյէ սափմըշ տը։ Տէրունի քիթապտէ տէրճ օլանլէր, էյէր Լ.վրոփանըն միւթէպէր միւէլլիֆլէրինտէն խիւլասա օլունուպ, տօղրու տօղրույա թէրճիւմէ օլունմուշ օլսա տախի, իչինտէ պազը ֆայիտէլի շէյլէր օլապիլէճէյի ինքեար օլունամազ իսէ տէ, պու տախի փէք սահիհ տիր քի, էօյլէ մատտէլէրտէն պահս օլունմուշ տուր, քի օգույանէ օնտան հիչ պիր էյլիք հասըլ օլմայրպ, եալընըզ էտէպէ մուղայիր լաֆզլարրն օրատա թէքէրրիւրի ֆազլա գալմըշ տը։

Պունլարտան պիրիսինի, էմնալ կէթիրէպիլիր իտիքիսէ տէ, ղազէթամըզին սահիֆէլէրինի քիրլէթմէյէ մէրամըմըզ օլմատըղը իչուն, շիմտիլիք սարֆը նազար գըլընըպ, պու տէտիյիմիզին հագգլը օլտուղունու անլամայը տախի քիթապը մէզքիւրու օգույանլարա իհալէ իտէրիզ։

Գարնան Գոզդէնէ տէտիքլէրի տախի հէման Գերեզման Եբիպտոսպոց բէսալէսինտէ տէրճ օ-

---

Գերեզման Եբիպտոսպոց։ — Գոզդէնէ Բնոնդրէն։ — Գարնան Գոզդէնէ։ —ՃԷրմա։—Իշ պու բէսալէլէր հագգընտա պիզիմ էֆքեարըմըզ։

Շու իքի իւչ այ զարֆընտա Լ.ըմէնի քիթապէթինտէ նէչը օրունան բէսալէրտէն, Պ. Ա. Հայկունինին. թէլիֆքէրտէսի օլան պալատէ մուհարբէր տէօրթ ատէտ բէսալէ, պիլմէյիզ նէ սէպէպէ մէպնի, էփէյիճէ էհէմմիյէթ քէսպ իտիւպ, էյատի նաստէն տախի հէր պիրի պիրէր տիւրլիւ մանա վիրմէքտէ տիր։

Թէլիֆաթը մէզքիւրէ, ասիթանէտէ թապ ու նէչը օրունան ղազէթալէրտէ տիւրլիւ միհասայէ սէպէպ օլուպ, պազըլարընա մէքրուհ, միլլէթին ախլագընա մուզիրը կէօրիւնտիւ իսէ տէ, պազըլարը տախի օր գատար մէտհիթտիլէր քի, հէման օրուրսատա պու գատար օրուր, տէյիպ, Լ.ըմէնի օլանա պիր տանէ ալմագ ֆարզ, վէ էհալիյէ ֆայտէլի օլտուղունու ալէնէն սէօյլէտիքտէն սօղրա, մէզքիւր քիթապըն տէրունինտէ էօյլէ մատտէլէր պուլմուշլար քի, միլլէթին ախլագընը իսլահ իտէճէք պիր քիթապ վար իսէ օ տախի պու իմիշ։

Պու իքի ուճուն օրթասընտա, էհալի տախի շաշըրպ, տիւրլիւ էֆքեարլարա զահիպ օլուպ, անլէրին տախի այնի ղազէթաճըլար կիպի, քիմիսինին՝ ինտինտէ մէքրուհ վէ մուզիր, վէ քիմինին ինտինտէ տախի միւֆիտ վէ միւթէպէր թուրթուլմուշ տուր։

Պիզ տախի, քի շիւպհէսիզ սայրը ղազէթալէր գատար էֆքեարըմըզը ալէնէն պէյան իթմէյէ հագգըմըզ վար տը, պու պապտէ պիլտիյիմիզի էհալիյէ պիլտիրմէտէն էվվէլ, շունու սէօյլէրիզ քի, բէսայիլի մէզքիւրէնին միւէլլիֆի վէ սայրը հիչ պիր քիմսէ իլէ զարազ ու իտ-

մէսէլէսի, Լ.էհ մէսէլէսի, Մէքսիգա մէսէլէսի, Ամերիգա մէսէլէսի, պու տէօրտ մէսէլէ պու կիւնքի կիւն պիրինճի տէրէճէտէ էհէմմիյէթ քէսպ իտիւպ Լ.ըմէնընը, վէ պիւթիւն տիւնեանընը նազարը տրգգաթընը ճէլպ իթմիշ տիր։

Ֆրանգֆորթտա վագի Գոնֆէրանս մէսէլէսի հէլէ թէսվիյէփէզիր օլտու։ Վէ արթըգ պիր վագթ հէր քէս տրգգաթընը օլթարաֆտան չէվիրտի։

Մալիւմ տիւր քի պու գոնֆէրանս Ամերիգա իմբէրաթօրունուն թէշվիգիյլէ թէճէմմիւ իթտի, Իրուսիա վէ Տանիմարգա գրալարը Ամերիգանընն տավէթինի գապուլ իթմէյիպ, կէլմէտիլէր, մէճլիս պունլարը հէր նէ գատար տավէթ իթտի իսէ, հէր նէ գատար Սաքսոնիա գրալը տախի Իրուսիա գրալընը կէթիրմէք իչուն թա Պէրլինէ գատար կիթտի իսէ տէ, միւշարէլէյհ սէօզիւնտէ գավի տուրուպ եէրինտէն պիլէ գըմըլտամատը։

Հէր նէ հալ իսէ, թէճէմմիւ իտէն հիքիմատան տախի, քիմիսի Իրուսիայա թարաֆ չըգըպ, քիմի տախի Ամերիգայա, վէ պէօյլէլիքլէ իչլէրինտէ ալտաճալըգ փէյտա օլուպ, մէճլիս հէր պէր էշ եափմատան թաղըլպ, հէր քէս՝ նէրլի նէրինէ կիթմիշ, վէ Ալ.էնատէն կէլէն խապէրլէրէ նէզարէն Ամերիգա գրալը տախի շէհրը մէղքիւրէ ավտէթ իթմիշ իմիշ։

Լ.էհ մէսէլէսի իւզէրինէ տախի օգույանլարը-մըզա շունու սէօյլէրիզ քի, քէնտիլէրինի պիր այ էվվէլ թուրթսունլար, վէ եախօտ օ վագթ չըգան ղազէթալէրի օգուսունլար, վէ իշլէր օլ վագթ նէ հալտէ իտի իսէ, երինէ այնի օ հոպտէ տիր։

Եալընըզ պիր գաչ կիւն պէյնինտէ շու հա-

վէ խուսուսիյլէ միլլէթին սիւպեանընէ մազարրաթը քիւլլիյէսի տօգունուր։

Շունու տախի իֆատէ իտէրիզ քի, պիզ իշ պու բէսալէտէն հիչ պիր մուհասէնաթ կէօրմէտիքտէն գաթի նազար, պալատէ զիքր օլունտուղու վէճհ իւզրէ, պիր գաչ նուսխէսինի մէքթէպ չօճուգլարընընն էլինտէ կէօրիւպ, պունուն մէրգումանէ նէ տէրէճէ սույի թէէսիր իտէճէյինի ֆէհմ իթտիք։

Իքինճիսի Գոզդէնէ Լ.ոնդրէն, պու տախի 70 սահիֆէտէն՝ իպարէթ պիր բէսալէ օլուպ, էվվէլքինտէն տահա պէտթէր պիր ալչագ լիսան գուլլանընլտըղը պիր թարաֆա գալըրն, տէրունին՝ տէ պուլունան բէսիմլէր տախի, հէքիմլէրին թէշհիր տայիրէսինտէն խուրուճ իտիւպ, ավֆ էթսինլէր սէօյլէյիշլիմզէ, քի տիւզճէ էտէպսիզլիյէ սափմըշ տը։ Տէրունի քիթապտէ տէրճ օլանլէր, էյէր Լ.ըմէնի միւթէպէր միւէլլիֆլէրինտէն խիւլասա օլունուպ, տօղրու տօղրույա թէրճիւմէ օլունմուշ օլսա տախի, իչինտէ պազը ֆայիտէլի շէյլէր օլապիլէճէյի ինքեար օլունամազ իսէ տէ, պու տախի փէք սահիհ տիր քի, էօյլէ մատտէլէրտէն պահս օլունմուշ տուր, քի օգույանէ օնտան հիչ պիր էյլիք հասըլ օլմայրպ, եալընըզ էտէպէ մուղայիր լաֆզլարրն օրատա թէքէրրիւրի ֆազլա գալմըշ տը։

Պունլարտան պիրիսինի, էմնալ կէթիրէպիլիր իտիքիսէ տէ, ղազէթամըզին սահիֆէլէրինի քիրլէթմէյէ մէրամըմըզ օլմատըղը իչուն, շիմտիլիք սարֆը նազար գըլընըպ, պու տէտիյիմիզին հագգլը օլտուղունու անլամայը տախի քիթապը մէզքիւրու օգույանլարա իհալէ իտէրիզ։

Գարնան Գոզդէնէ տէտիքլէրի տախի հէման Գերեզման Եբիպտոսպոց բէսալէսինտէ տէրճ օ-

վատիս չըգտը քի, Ռուսիա տէվլէթի սէօզտէ պու կիւնլէրտէ Լէհլիլէրէ վերէճէյի պիր Գոնֆէտերատսիոն (իմթիազ, Սահմանադրութիւն) թէրթիպի իլէ մէշղուլ իմիշ։

Ֆրանս զազէթասը, քի շիմտիյէ գատար պիր գաշ տէֆա պէօյլէ ահայիպ հավատիսաթը տերճ իթմիշ տէ, սօնգա տէտիյի կիպի չըգմամըշ տըր, Լէհիսթան գայմագամը Կրան տիւգ Կոսթանթինին, Բէթերսպուրկա ճէլպ օլունտուղու վէ իմբերաթօր իլէ իթտիյի մուզաքերէնին նէթիճէսինի շու վէճհ իլէ պէյան իտէր։

1. Լէհ մէսէլէսինի էթրաֆլըճա թէֆթիշ իթմէք, վէ տիվէլը սիւլասէ թարաֆընտան կէօնտերիլէն նօթալարա օնա կէօրէ ճէվապ եազմագ։

2. Լէհիսթանա վէ պիւթիւն Ռուսիայա պիր Կոնսթիթիւսիոն վերմէք։

Ֆրանս զազէթասը պունլարտան պիր այագտահա իյերու վարըպ, պիւթիւն Ռուսիա մէմլէքէթինի էյալէթ էյալէթ թագսիմ իթմիշ, վէ վերիլէճէք Կոնսթիթիւսիոն միճիւպինճէ քիշատ օլունաճագ միլէթ մէճլիսլէրինին գա՞նդի շէհրտէ թէճէմմիւ իտէճէյինի տերճ իթտիքտէն սօնկրա, Ֆէրն իսմինտէ պիր մէճլիսին տախի Լէհիսթանըն Վարշավա շէհրինտէ թէճէմմիւ իտէճէյի նի խոպերվերմիշ տիր։

Պու հավատիս էյէր պիւթիւն պիւթիւնէ եալան տէյիլ իսէ, իճրասընըն խայլը վագթլարա միթաճ օլտուղունու քիմսէ ինքիար իտէմէզ։

Ռուսիա, տէր Օբէնօ Գոսէօճու զազէթասը, քէնտի սխլագը գատիմէսի իւզրէ, պիրզէ եինէ քիլ եութտուրմադ խաթէյօր, լաքին պիզ քիլ եութմայաճաղըզ. պիզ Լէհիսթանը սէրպէսթ, միւսթագիլ, վէ 1772 սէնէսինտէքի օլան հալինտէ կէօրմէք իսթէրիզ, վէ եալընըզ օ՝ սէտտ չէքպիլիր Մոսկոֆ օրտուսունուն էօնիւնէ, էյէր պիր կիւն Պարպա տօղրու հիւճմ իտէր իսէ։

Մէքսիգա մէսէլէսինին տախի նէ օլտուղունու քիմսէ պիլմէզ։

Լվրօպա զազէթալարընա պագաճագ օլուր իսէք, Ընշխիւք Մագսիմիլիէն Մէքսիգա թաճըլէռնան մատտէլէրին պիր ազ տահա աչըգ սուրէթտէ թէքերրիւրինտէն իպարէթ իսէ, տէրունինտէ պուլունան տէօրթ ատէտ բէսիմլէրին հիչ լուզումու օլմատըը հալտէ օրպայա գոնմասը, հագիգէթ թատճիպէ շայան տըր։

Վիթապըն պիր եէրինտէ տախի միէլլէֆին վագթի իլէ քէնտի պաշընա կէլէն պիր վուգուաթըն հիքեայէսինի օգույան պէհէմհալ գըզարը. վէ մութլու օնու եազանա, քի ութանմատան պու միսիլլիւ վուգուաթը բէզալէյի գալէմէ ալըպ, նէչը իթմիշ տիր։

Վիթապըն էն սօն սահիֆէսինին իւզէրինէ տախի պիր իյլան օգուրուզ, քի միէլլիֆի քիթապ պիւթիւն կէնճ կիւրիւհինի տավէթ իտէր քի էյէր պու եօլտա պիր մարազարը վար իսէ քէնտիսինէ միւրաճաաթ իթմինէր, վէ պու խուսուս իչիւն պիր հազիք թապիպ տախի թէտարիք իթմիշ օլտուղունտան, ազ վագթ զարֆընտա քէսպը սրհէթ իտէճէքլէրինէ թէէմին իտէր։

Պու իյլանտան նէտիջադաճաղընը պիր չօղ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, պիր նէվլի հէքիմ տէլլալըլըգընտան պաշգա պիր շէյ անլայամատըգ։ Ամէնունուզ Պ. Ը. Հայկունիտէն քի միլլէթ աշգընա՝ պու խըտմէթի իւզէրինէ ալըպ, տէլիգանըլարըմըզըն սուրէթը սրհհէթինէ չալըշաճագ տըր, Լաքին պիզիմ գատար քէնտիսի տախի միլլիթին տէլի գանըլարընընը ճիւմլէսինէ թէշէքքիւր իթմէլի, քի պիրմէտիյի սանատաթը, օնլարընը սայէսինտէ թահսիլ իտէճէք, վէ պէրպէրլիյի օնլարընը սագգալընտա էօրէնիպ, պունտան սօնրա չըգալաճաղը քիթապլէր տախի սէհվ ու խաթատէն արի օլաճագ։

Վիթապըն պիր մահալինտէ տախի միլլէթ տէլիգանըլարընընը օնտա տօգուզունտա իշ պու իլլանան մատտէլէրին պիր ազ տահա աչըգ սուրէթտէ թէքերրիւրինտէն իպարէթ իսէ, տէրունինտէ պուլունան տէօրթ ատէտ բէսիմլէրին հիչ լուզումու օլմատըը հալտէ օրպայա գոնմասը, հագիգէթ թատճիպէ շայան տըր։

Վիթապըն պիր եէրինտէ տախի միէլլիֆին վագթի իլէ քէնտի պաշընա կէլէն պիր վուգուաթըն հիքեայէսինի օգույան պէհէմհալ գըզարը. վէ մութլու օնու եազանա, քի ութանմատան պու միսիլլիւ վուգուաթը բէզալէյի գալէմէ ալըպ, նէչը իթմիշ տիր։

Վիթապըն էն սօն սահիֆէսինին իւզէրինէ տախի պիր իյլան օգուրուզ, քի միէլլիֆի քիթապ պիւթիւն կէնճ կիւրիւհինի տավէթ իտէր քի էյէր պու եօլտա պիր մարազարը վար իսէ քէնտիսինէ միւրաճաաթ իթմինէր, վէ պու խուսուս իչիւն պիր հազիք թապիպ տախի թէտարիք իթմիշ օլտուղունտան, ազ վագթ զարֆընտա քէսպը սրհէթ իտէճէքլէրինէ թէէմին իտէր։

Պու իյլանտան նէտիջադաճաղընը պիր չօղ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, պիր նէվլի հէքիմ տէլլալըլըգընտան պաշգա պիր շէյ անլայամատըգ։ Ամէնունուզ Պ. Ը. Հայկունիտէն քի միլլէթ աշգընա՝ պու խըտմէթի իւզէրինէ ալըպ, տէլիգանըլարըմըզըն սուրէթը սրհհէթինէ չալըշաճագ տըր, Լաքին պիզիմ գատար քէնտիսի տախի միլլիթին տէլի գանըլարընընը ճիւմլէսինէ թէշէքքիւր իթմէլի, քի պիրմէտիյի սանատաթը, օնլարընը սայէսինտէ թահսիլ իտէճէք, վէ պէրպէրլիյի օնլարընը սագգալընտա էօրէնիպ, պունտան սօնրա չըգալաճաղը քիթապլէր տախի սէհվ ու խաթատէն արի օլաճագ։

Վիթապըն պիր մահալինտէ տախի միլլէթ տէլիգանըլարընընը օնտա տօգուզունտա իշ պու իմուհասէպաթըն, իշ պու եէթմիշ տօգուզ սէնէսի Ընշխիւսու զայէթինէ գատար միւտաէթ իչինտէ սուրէթը թէսվիյէ վէ թէտիյէսի թէպտիլի գավայիմ հագգընտա սալթանաթը սէնիյէնին իթթիֆազ էյլէմիի ուսուլ վէ գայիտէյէ թաթպիգ վէ թէվֆիգ օլունաբագ։ օ միւտաէթին ինգըզսի իւզէրինէ, գայիմէ հիսապիյլէ օլան տէյունու միւթէպագիյէնին, եիւզլիւք ալթուն եիւզ զուրուշ հիսապընա եիւրիւտիւլմէսի մուգատտէմա իյլան գրլընան ֆէրմանը ալէ իգթիզասընտան օլուպ, միւտտէթը մուայէնէյի մէզպուրէնին խիթամընա իսէ, շունտա ազ վագթ գալմըշ, վէ պինայէն ալէյհ պիր կէօնէ սէպէպը մէշրու վէ միւճպէրէ միւպթէնի օլմայրագ թէտիյէ օլունմայան, վէ գայիմէ հիսապընտան գալան պօրճլարըն խիթամը միւտտէթը մէշրուութէտ պիլա թէնզիլ էօտէնմէսի, վէ հիւքիւմէթճէ թահսիլի հուգուգտէ էօյլէ կիտիլմէսի ումուրու թապիյէտէն պուլունմուշ իսէ տէ, թէէխիր ու թէտիյէսի մուէղէրէթը մէշրուէ վէ մատիյէյէ միւթէսէնէտ օլան օ մագուլէ տէյունուն, շու միւտաէթ նիհայէթինտէն սօնկրա, տար էլ Ֆինուն գայիտէսինտէն մահրումիյէթի էսպապը սթիյէյ նազարէն մուաֆիքը մուատալէթ վէ հագգանիյէթ օլմայաճաղընտան, պէր միւնվալը մուհարրէր իյֆասը շիմտիլէրէ գատար գալմըշ օլան գայիմէ պօրճլարըն թիճարէթ վէ խթիտալաթը վագտա իգթիզասընճա թէէխիրաթը, էսասէն իւշ սէպէպտէն նէշէթ իտէրէք, անըն պիրինճիսի, մէտեիւն իթայի տէյնէ թալէպ իքէն, տային՝ Ընշխիսու զայէթինտէն սօնկրա նագտէն իսթիֆա իյլէմէք զեյիւմի իլէ մաթլուպաթընը ալմամասը, վէ իքինճիսի, ասային իլէ մէտեիւն պէյնլէրինտէ ասըլ պօրճտան վէ եախսօտ միթէմէտ օլտուղն հիսապ ու մուամէլէտէն թօլայը տավ ու նիզա թահտիսիյլէ, մասլահաթ պիր մահքէմէյէ հավալէ օլունմուշ պուլունտուղն հալտէ, տայինին միճէրէտ ալաճաղընընը ատէմը թէնզիլինէ բիհայապ օլմագ իչիւն Ընշխիսու նիհայէթինէ ինթիզար, վէ հէր թիյլէ նէզը օլունսուն, լիսանը թէմզ՝ իֆատէսի տախի եօլունտա։

Միւթէվէֆա տօգթօր Խօբօվիչին Ընշխիսու էրէյանէլէցոՒՆԵԱՆ նամ թէէլիֆինտէ, եօգարտա զինքը օլունան իւշ ատէտ բէսալէլէրին տէրունինտէ պուլունան մէվատ տերճ օլունմուշ տուր. վէ Ընշխիսու էրէյանէլէցոՒՆԵԱՆԸ օգույանլարա մալիմ տիր քի, պու քիթապլարտա հէր նէ քի եազըմըզ իսէ, անտէ մէվճուտ տուր. վէ իշպու բէսալէլէրի օգույանլարա տախի մալիմ տիր քի իշպու բէսալէլէր, միթէվէֆանին եազըգլարընընը եալընըզ թէֆսիրի փիր վէ տէյիլպաշգա պիր շէյ։

Պիզ իգրար իտէրիզ քի, Պ. Ը. Հայկունի, միլլէթին վէ խուսուսիյլէ կէնճ կիրուհինին միւֆիտ վէ միւթէպէր պիր ազասը տըր. քէնտիսինէ բիայէթը քեամիլէմիզ վար. լաքին պու եօշտա նապէճա հարաքէթլէրտէ պուլունտուղունտա, էսէֆ իտէրիզ. վէ տահա զիյատէ էսէֆ իտէրիզ, նէ վագթ կէօրիւրիւզ քի, պազը ճիւհէլա թարաֆընտան, քէնտի իշպու լաբգսըզ հարաքէթլէրի իչիւն, միլլէթին կէնճ կիրուհի տախի պիհուտէ ֆասլ ու զէմմ օլունուր։

Ղէրմակ տէնիլէն տախի, Պ. Ա. Պ. փափազան իլէ վուգու պուլան տինլիլիք տիսիզլիք մուարազալարընը հավի պիր բէսալէ օլուպ, պունտա տախի պազը միւլհիտիւլիք էսէրլէրի կէօրիւնիւր իսէ տէ, զազէթամըզը պաշլատըըմըզ կիւնտէ պէօյլէ ահէնքսիզ թէլէ էլվարմամայա Ղարթ իթմիշ օլտուղումուզտան, անընտախի թէֆթիշինի, միլլէթին բուհանի կիրուհինէ, վէ տինճէ մատտէլէրտէն պահս իթմէյէ ալըշըգ օլան (2) միլլէթ վէրագալարընա իհալէ իտէրիզ։

տիւրլիւ վէսայիլ իլէ տավայը էշքեալ ու իղալ էյլէմէսի։ Վէ իւշիւնճիսիւ, տային վէ մէտեիւ-նուն օմիսիլլիւ մուհասէպէ ու իտտաալէրի եվ-վէլճէ մէհաքիմի շէրիյէ վէ նիզամիյէյէ հէվալէ իտիլմիշ օլուպտէ, իշին միւհիմճ օլտուղուԹէդ-գիգաթ վէ Թահգիգաթ վէ մուահէհէ վէ մու-հաքէմաթին իճապընտան օլմագ իւզրէ ֆասլը նիզա իլէ տէյնին Թահսիլի զըմնընտա օլունաճագ հիքմիւն պէր միւնվալը մուհարբէր Ազոսթոս նիհայէթինտէն սօնկրայէ գալապիլմէսի մատտէ-լէրի օլուպ, շու իւչ սէպէպ մէտեիւն իշլիւն մուէզէրէթը սահիհէ օլմասիյլէ, տայինին օ հալտէ գայիմ մաթլուպաթընը նագտ իսթէմէյէ վէ աշմագ սէլահիյէթի օլմայաճաղընտան, վէ մաամաֆիյէ մէտեիւն պօրճունու շիմնիլէրտէ վիրէճէք օլուպտէ, տային՝ Ազոսթոստան սօնկրա աշմագ զէհապինի կէօսթէրիր իսէ, պօրճ սա-հիպլէրի Թիճարէթխանէյէ կիտիպ բէսմէն պէ-յանը հալ իյլէմէք լազըմ կէլէճէյինտէն, սէ-պէպսիզ վէ էօզիւրսիզ իյֆասը Թէէիր իլիմիշ օլան գայիմ տէյունունուն պալատէ պէյան օ-լունտուղի վէճհլէ Իյլուլտան իթիպարէն Թահ-սիլաթը նագտ իլէ եիւբիտիլմէք, վէ էսպապը մարուզէտէն նաշի իլիշէքլի վէ տամվալը օլարագ Թահսիլի Ազոսթոստան սօնկրայէ գալան, վէ եախստ մէտեիւն էտայէ Թալէպ իքէն տայինին աշմատրը Թիճարէթխանէճէ պիլինէճէք օլան էվրագը նագտիյէ պօրճլարընընչ իսթիֆամը եի-նէ տար էլ ֆինուն գայիտէսինէ վէ մուգատտէ-մա իյլան օլունան գարարընամէ ահքեամընէ Թէվֆիքէն ճէրիան էյլէմէք իւզրէ, միւթալա-թը մէշրուհէնին քեաֆիֆէի տէվայիրէ պիլտի-բիլմէսի Մէճլիսի վալատէ Թէզէքքիւր վէ Թէն-նիպ օլունարագ օլ վէճհ իլէ իճապը իճրա օլուն-մուշ տուր։ Ն. Հ.

— Կէշէնլէրտէ վուգու պուլան զէլզէլէտէն տօլայը, Բատօս ճէզիրէսի էհալիսի փէրիշան պիր հալտէ օլտուղլարընտան, էհալիյի մէրգու-մէնին պիր սէնէ միւտտէթէ վէրկիտէն աֆվ օլ-մալէրի, վէ Բատօս գալէսինտէ օլանմիւճրիմիյ-նին մահալը սայիրէյէ նագլ օլունմալէրի, վէ սէֆայինի Թիւճարիյէ ինշա իտէպիլմէլէրի խու-սուսունա իրատէյի սէնիյէ եուտուր պույրու-լուպ, պու տէֆա ճէզիրէի մէզքիւրէ կէօնտէր-միշ տիր։

— Պու կիւն Վէլի-էֆէնտի սահրասընտա իճ-րա օլունան Թալիմի ազիմտէ, գօմանտայը ու-մումի, սէրասքէր՝գայմագամը տէվլէթլու Հիւ-սէյին փաշա հազրէթլէրինէ մէֆուզ օլուպ, մի-րիլիվա սաատէթլու Մահմուտ փաշա գօման-տասիյլէ օն Թապուր փիյատէ, վէ միրիլիվա սաատէթլու Սիւլէյման փաշա գօմանտասիյլէ իքի ալայ սիվարի, վէ միրիլիվա սաատէթլու Էլի փաշա գօմանտասիյլէ եէտի պաթարիա Թօփ, վէ սաատէթլու Սատըգ փաշա գօմանտասիյլէ իքի պէօլիւք գազագ աթլըսը պուլունարագ, Թա-լիմի մէզքիւր իւչ խաթթ իւզէրինէ Թէրթիպ օլունուպ, պիրինճի խաթթա գայմագամ իզ-զէթլու Մէհէմմէտ պէյ, իքինճիսինէ միրալայ իզզէթլու Էյուսուֆ պէյ, վէ իւչիւնճիսինէն սաղ գօլունա գայմագամ Ալի պէյ, վէ սօլ գօլունա տախի Իպրահիմ պէյ գօմանտա իտէ-ճէքլէր իմիշ։

Թալիմ եէրինտէ՝ զաթը հազրէթը փատիշա-հիյէ մախսուս չիթտէն պիր գասը տիւլքիւշա ինշա օլունուպ, իքի Թապուր ասքէրի տէրու-նինտէ ալաճագ գատար պիր մուվագգաթ գա-լա եափըլարագ, էթրաֆընա տախի հէնտէքլէր գազըմըշ տըր։

Լէվանի Հէրլէրը գավլինճէ պունլարըն հու-սուլէ կէլմէսինէ պին քէսէ ագչէ մէսարիֆ օլ-մուշ տուր։

— Կէչէն չարշանպա կիւնիւ սաաթ տէօրթ գարարլէրինտէ Էնինճէ վէ Սարը Հապան, վէ Կիւմիւլճինէ վէ Հէվալիսինտէ շէտիտ զէլզէլէ վուգուիյլէ, պազը քեարկիր էպնիյէլէր իլէ իքի ճամի եըգըլմըշ, վէ պազը մահալլէրտէն տախի սուլար զուհուր իթմիշ օլտուղունտան, էհալիի պէլտէ խէվֆ ու տէհշէթէ կիրիֆթար օլուպ, էքսէրիսի խանէլէրինի թէզը իլէ եայլայա էջգ-մըշլար տըր։

— Այիսթէֆանոստա խարապ օլան գասրը հիւմայունտան, կէչէն ճումա կիւնիւ գազաէն աթէշ զուհուր իտիւպ, եանմըշ արը։

— Ղէնովատա վագի տէվլէթը ալիյէ շէհ-պէնտէրի պուլունան Ա. Ալէկրէթթի, պու տէ-ֆա վէֆաթ իթմիշ տիր։

— Օ.աթը հազրէթը ճիհանպանինին կէչէն-լէրտէ Մըսրա Թէշրիֆի, վէ ավտէթ պույուր-տուգլարընտա Ասիթանէ էհալիսի թարաֆընը-տան քէմալը խահիշ վէ մէսէրրէթլէ դապրէլ օլունմասընընն զիքրինի պագի սագլամագ իշիւն զարպխանէի ամիրէտէ պիր մէտայլ պասրլա-ճագմըշ։

— Գոփուտանը էսպագ Տէվլէթլու իւպհէթլու Մէհէմմէտ Ալի փաշա հազրէթլէրի, Պիւշիւք Ղէքմէճէտ օլան չիֆթլիքլէրինի զաթը շահա-նէյէ թագտիմ իթմիշ օլտուղունտան, մուգա-պիլինէ քէնտիսինէ Պէյգօզտա տէօրթ փարէ չիֆթլիք իթա օլունմուշ տուր։

— Ինկիլթերատէ ինշա օլունմագտէ օլան աէօրթ փարէ զըրհը սէֆայինէ իլավէ օլմագ իւզրէ, Մարսիլիա եագընլարընտա վագի Մէսա-ժէրի Իմպէրիալ գօմպանեասընընն տէպթիկեահընտա պիր գրթա զըրհը կէմինին ինշասընա տախի ի-բատէի սէնիյէ սուտուր պույրուլմուշ տուր։

— Կէնի քէօյտէ քէօպաշընտա Ղէզայիրլի օղ-լունունն ինշա իթտիրտիյի սահիլանէ իլէ Հիւն-քեար իսկէլէսինտէ վագի գասրը հիւմայունուն միւսաֆիրխանէ օլաճագլարը իշլիտիլմիշ տիր։ Մալիւմ տիր քի միւսաֆիրխանէյէ թօփ գա-փու սէրայ թագըմը նագլ օլունմուշ տուր։

— Մայէթը հազրէթը փատիշահտէ պուլուն-մագ իւզրէ պէշ թապուր ասքէրի պէրրիյէ ի-լէ, պիր թապուր ասքէրի պահրիյէ թէշքիլ օլունմուշ տուր։

Իշպու ասքէր, մէմալիքի մահրուսէյի շահա-նէտէ վագի հէր մէմլէքէթտէն թէճէմմիւ իտ-ճէք օլուպ, մաաշլարը սէքսէն զուրուշ օլուպ, նիզամաթը տախի պաշգա պիր տիւրլիւ օլա-ճագմըշ։

Պէզալիք Տիւրզիւ շէյխլէրինին էվլատընտան թէշքիլ օլունաճագ թապուր տախի եալընը-զ միշայիխի մէզքիւրէնին էվլատընա մախսուս օլ-մայրպ, իլա մէմալիքին հէր թարաֆընտա վագի խանէտանին էվլատլարընտան տախի օլապիլճէ-յի վէ հաթթա պունլարտան Իսթանպօլա վասլ օլան ալթը նէֆէրտէն պիրիսինին տախի Խրիս-թիան օլտուղու իշլիտիլմիշ տիր։

— Ընանթօլու օրթա գօլ միւֆէթթիշի ա-թուֆէթլու Ահմէտ Վէֆիգ էֆէնտի հազրէթլէ-րի իլէ, Պրուսա վալիսի տէվլէթլու Հէվրէս փաշա հազրէթլէրինին պէյնինտէ պազը իմթի-զաճսըզլըգ փէյտա օլտուղունտան վալիի միշա-րէլէյհ հազրէթլէրի իսթիֆա իթմիշ իսէ տէ, Պապը ալինին գապուլիթմէմիշ օլտուղու Էվանի Հէրլէրտա եազըլը տըր։

Պէզալիք էֆէնտիի միւմայիլէյհին Իսթան-պօլա ավտէթ պույուրմալարընը տախի, սատ-բազամ հազրէթլէրինէ շախսէն իտէճէյի պիր գաչ իֆատէլէրինէ համ իտէր զազէթայը մէզ-քիւր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Ռուսիա։ Իմբէրաթօրիչա Դըրըմտա վագի Էալթա նամ մահալտէ տիր։ Միւշարէլէյհին Դուստու շէրիֆէ զեյարէթի պէլլի տէյիլ տիր։

Կրան տիւգ Գոնսթանթին, Ռէթէրսպուրկա կէթտի յինտէ, Դարա տէնիզտէ վագի Ռուսիա տօ-նանմասընը մուայէնէ իթմէք խըսմէթինէ թա-յին օլտուղունտան, միշարէլէյհ եագընտա ֆա-միլեասը իլէ պէրապէր Դըրըմա միւթէվէճճիւհէն Ռէթէրսպուրկտան հարաքէթ իտիւպ, Դալասա վասլ օլաճաղընտան, թարաֆը սալթանաթը սէնի-յէտէն քէնտիսինի թէպրիք իթմէք իւզրէ թուլ-չա գայմագամը սաատէթլու Բաշիտ փաշայա թալիմաթ կէօնտէրիլմիշ տիր։

Փարիս մուահիտէսինին իքինճի պէնտինաէ Դարա տէնիզտէ վագի Ռուսիա տօնանմասընընն եալընը զ տէօրթ գըթատէն իպարէթ օլմասը միւնտէրիճ իսէտէ, պու տէֆա թայֆը ղազէ-թասընա կէլէն պիր մէքթիւպին մատէլինէ նէ-զարէն, տէվլէթը միշարէլէյհանընն Դարա տէ-նիզտէ էլհալէթիւլ հազիհի օթուզ պիր գրթա կէմիսի օլուպ, պունլարտան մատա ալթը գրթա միւհիմմաթ վափօրու մէվճուտ օլտուղու, վէ մէսէլէի սապրգէ էնասընտէ Աէվամթօփօլ լի-մանընտա զարգ օլմուշ օլան իւչ գրթա սէֆա-յինի հարպիյէնին տախի չըգարըլըպ թամիր օլ-տուղու, վէ էլհօվմ Ղիգօլայէֆ թէրսանէսին-տէ օթուզ իքի գրթա տուպա ինշա օլունմագ-տէ օլտուղու անլաշըլմըշ տըր։

Ռուսիէ նամ ղազէթայէ Ռէթրսպուրիտան կէ-լէն պիր մէքթիւպին մաէլինէ նազարէն, Ռու-սիաա էհալի Իրէնս Կորչագոֆուն թուԹտու-ղու եօլա հիչ պէյէնմէմէքտէ օլուպ, հաթ-թա միւմայիլէյհին ալէյհինտէ Իմբէրաթօրա պիր թագըմ շէյլէր թէպլեղ իթմիշլէր իմիշ։ Խուսուսիյլէ Ֆրանսա տէվլէթինէ իքինճի տէ-ֆա կէօնտէրիլէն ճէվապ պիրթիւն պիրթիւնէ թահգիր օլունմագտէ իմիշ, վէ հիքիմէթ թա-րաֆտարը օլան ղազէթալէր ատախի միւմայիլէյ-հին հարաքէթինի խալգա պէյէնտիրմէք իշլիւն պիր թագըմ միւպահասալէր իլէ օզըշմագտէ իմիշլէր։

Թիֆլիստէն կէլէն խապէրլէրէ նէզարէն Տա-ղիսթան զօրպալարը, տուղիսթան գօմանտանը ճէնէրալ Մէլիքօֆու էօլտիրմիշլէր տիր։

Պու զաթ էօթէտէն պէրու Թային օլտուղու խըսմէթլէրտէ էհլիյէթ վէ տիրայէթ իպրազ իթ-տիյինտէն, միւմայիլէյհին վէֆաթը Ռուսիայա պիր պէօյիւք քէտէր ատտ օլունմագտէ տիր։

Ճէնէրալ Մէլիգօֆ Էրմէնի միլլէթինտէն օլտուղու վէ պունտան ագտէմ իքի տէֆա Իս-թանպօլա տախի կէլտիյի ճիհէթիյլէ, միլլէթի-միզէ մալիւմ պիր զաթ տըր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԼԻՅԷ

Ամի իւզ զիքը մէքթուպ տէրճ օլմագ իւզրէ թարաֆըմըզա կէօնտէրիլմիշ տիր։

Միւէլլիֆի Վէրէպայը Հովոդ։

Մէճմուայը Հովոդ զազէթասընընն 512 նումէրօ-սունտա Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետ տայիր պիր ուզուն պահս օգուտուգ։ Պու պահսընն ի-չինտէ էօյլէ սէօյլէյիշլէր վար տըր քի, Խը-րիմեանը թանը յանլարը վէ օնուսէվէնլէրի տիւ-բլիւ էնտիշէլէրէ կիրիֆթար իտէր։ Միլլէթին պու կիւնքի կիւն Խրիմեանը սէվմէսի պաշգա պիր շէյէ մէպնի օլմայրպ, անճագ օնուն միլլէ-թէ իպրազ իթտիյի խըսմէթ, վէ մուհա-

սէնաթը քէսիրէսինի, միւշահատ իթմէսին-տէն վէ զաղէթալէրտե միւմայիլէյհին հագ-գընա զէմմէ տայիր հիչ պիր շէյ օգուտա-մասընտան նէշէթ իթմիշ տիր։ Ֆագաթ մատէմ քի Մէճմուա միլլէթէ տույուրուր քի պու բա-հիպին հագգընտա քէնտի եէտինտե "Լյոյլէ եա-զըլար վարըմըշ քի, Հագգ թաալանըն եէր եիւ-զիւնտե սու վէ աթէշ եաղտիրտըղը վագթլարըն ինսանլարը Խրիմեանըն եանընտա չօգ ֆազիլէթ-լու քիմնէլէր սայըլապիլիր," լազըմ տըր քի Մէճմուա էյէր միլլէթի սէվէր իսկ, թահրիրա-թը մեզքիւրէյի նէշը իտիւպ, միլլէթի Խրի-մեանըն եիւզիւնտէն չէքէճէյի պէլալարտան պիր սաաթ էվվել գուրթարսըն։

Պիր ատամըն քէօթիւ ամէլէրի պէյնն վէ խոպաթ օլունմատըգճա, օ ատամըն քէօթիւ սա-յըլամայաճաղը, վէ քէզալիք պիր ատամըն տախի ֆազիլէթի կէօրիւնմէտիքճէ, օ ատամըն տախի ֆատըլ սայըլամայաճաղընը բանա պիլիրիզ։ Իմ-տի Խրիմեանըն խայրը ամէլէրինի, ֆէտաքեարը-զընը, վէ միլլէթէ կէօսթէրտիյի մուհասէնաթը վաֆիրէսինի պիւթիւն միլլէթ պիլտիյինտէն ա-նը սէվմիշ տիր, վէ հիչ ինանմազ քի Խրիմեան Ալլահա զարը իսեանը թուղեան իտէնլէր, վէ Սոզոմ Գոմորլուլարտան տահա քէօթիւ պիր քիմսէ օլսուն։

Մէճմուա քի "մէտհէ շայան օլան շէյի մէտհ, վէ զէմմէ շայան օլան շէյի զէմմ իթմէք, պիզ-լէր իչիւն տայիմա պիր հագգանիյէթ պօրճու տուր" սէր, "նիչիւն եէտինտե պուլունան եազը-լարը նէշը իթմէմիշ տիր քի, պիւթիւն միլլէթ տախի պու բահիպին իշլէտիյի կիւնահլարըն նէ օլտուղունու անլասըն։ Խրիմեանըն քէօթիւ ամէլէրինի մէյտանէ չըգարմագ նի՞չիւն Մէճ-մուանըն դալպինէ՞ կիւճ կէլէճէք տիր, էյէր քէնտիսի տօղրուլուղու սէվէր վէ քէօթիւ ատա-մըն քէօթիւլիւյիւնիւ մէյտանէ չըգարմայը՝ տօղրուլուղա գարշը պիր կիւնահ իշլէմիշ սայ-մազա։

Խրիմեան պիզիմ կիպի պիր ինսան օլտուղուն-տան գուսուրսուզ տուր տէյէմէյիզ։ Ֆագաթ ասլա ինանամայըզ քի, պու բահիպ Մէճ-մուանըն տէտիյի գատար պիր քէօթիւ ատամ սայըլապիլսին, վէ Հագգ Թաալանըն եէր եիւզիւնէ աթէշ եաղտիրտըղը վագթըն ինսանլա-ըը, պունուն եանընտա ֆազիլէթլու սայըլա-պիլսինէր։

Մէճմուա չօգ էյի պիր իշ էթմիշ օլուր ի-տի, էյէր հէտինտե պուլունան մէքթիպլէրի նէշը իթմիշ օլայըտը, զիրա միլլէթ օ վագթ Խրիմեանըն քէօթիւլիւքլէրինին նէ օլմուշ օլ-աուղունու անլար ըաը։

Լշ հասըշ միլլէթ Խրիմեանըն եիւզիւնտէն ֆայիտէլէր կէօրմիշ սիւր, վէ իլք տէֆա տըր քի Մէճմուատա կէօրտիւ անըն քէօթիւ ատամ օլտուղունու, վէ օ տախի պու տէրէճէ քէօթիւ։ Խրիմեանըն էն պէօյիւք տիւշմանլարը պիլէ պու տէրէճէ իֆթիրալարա ճէսարէթ իտէմէյիպ, մէրգումուն ալէյհինտե "եռանգը շատ, խելքը քիչ" տիմէտէն էօթէյէ կէչէմէտիլէր։

Միլլէթ իշ պու բահիպին եիւզիւնտէն կէօր-տիւյիւ մուհասէնաթը պաշգասընտան կէօրմէտի, վէ սահիհէն մութլու օլաճագտը, միլլէթէ էյէր մեզքիւր բահիպ կիպի եալընըզ Օն նէֆէր փափազ պուլունայըտը։ Մուշտան վէ Վանան զաղէթա կէլիյօր, Մէճմուա պունլարը տիւ-շիւնտե կէօրմիւշ միւ տիւր աճէպ։

* * *

ԻՅԼԱՆԱԹ

Իշպու զաղէթա հաֆթատա իքի տէֆա ուֆագ գրթա իլէ, վէ պիր տէֆա պէօյիւք գրթա իլէ նէշը օլունուր։

Պիր եըլըղը	100	ղուրուշ
Ալթը այլըղը	60	„
Իւչ այլըղը	30	„
Ուֆագ նուսխէսի	1	„
Պէօյիւք նուսխէսի	2	„

Թաշրալար իչիւն, 50 սաաթլըգ մէսաֆէտէ պու-լունան էյալէթլէր իչիւն սէնէվի 15 ղուրուշ վէ 100 սաաթ մէսաֆէտէ պուլունանլար իչիւն 30 ղուրուշ փօսթա փարասը ալընըր։

Իյլանաթըն պէհէր սաթըրընան պիր տէֆա ի-չիւն 60 փարա, իքի տէֆա իչիւն 40 փարա ալը-նաճագ տըր։

Իքի տէֆատան զիյատէ գօնուլաճագ վէ պէօյիւք իյլանաթ իչիւն այրը փազարլըգ օլունուր։

ՄԷՄՈՒՐԻՑՆ

ԻՍԹԱՆԳՕԼՏԱ. Պէօյիւք Եէնի խանըն իւսթ գաթընտա. Ն° 2. Վէրագայը Հավատիս օտասը,

ԻԶՄԻՏ. Մ. Յակոբ Աղա Նազարէթեան.

ՊՐՈՒՍԱ. Թէոֆիլէ Աղա Գալիօնճեան։

ԷՏԻՐՆԷ. Թորոս Աղա Յօհաննէսեան։

ԹՐԱԳԶՈՒՆ. Խաչատուր Աղա Էլմասեան։

ԹԷՔԹԻՐ ՏԱՂ. Յարութիւն Աղա Ճամճեան։

ԳԱՅՍԷՐԻՑԷ. Յօհաննէս Աղա Պալըգճեան։

ՀԱԼԷՊ. Յովհաննէս Աղայ Քիւրքճեանօֆ։

Սայըր էյալէթլէր իչիւն տէ իլէրուտէ մէմուրլէր թախսիս գրլընաճագ տըր։

ՍԱՀԻՊԻ ՍՐԹՊՈՒՆ ՎԷ ՂԱՕՅԹԸ

Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ԹԱՀՎԻԼԱԹ ՎԷ ԷՍՀԱՐ ՓԻՅԱԹԸ

Էսհամը միւմթազէ	68	00
Իսկի Գօնսոլիտ	57	00
Եէնի Գօնսոլիտ	57	25

ՁԱԹԻՐԻ

ՍԷՐԹ ՊՈՒՂՋԱՑ

Թայրան	26	27
Թէքիրտաղ	22	23
Պուրկազ	23	24
Պալչըգ	23	24
Վարնա	23	24
Գալաս	24	35

ԵՈՒՄՇԱԳ ՊՈՒՂՋԱՑ

Գալաս	18	23
Իպրայիլ	15	23
Պուրկազ	23	24
Պալչըգ	22	23
Վարնա	22	23

ԳՕԳՕՐՕԶ

Գալաս	13	14
Իպրայիլ	13	
Բուսիլի	13	

ԱՐՓԱ

Բուսիլի	10	
Իպրայիլ	9	

Յլէօվմ պէք սատրէնպէ մէվմուատ օլան զարէրէնին ֆիքրատրի։

	Քիլ
Սէրթ պուղտայ	40,000
Եուշմաղ „	80.000
Գոգօրօզ	15,000
Արփա	40,000

ԻՄԹԱՆՑԸ ՏԱԽԻԼԻՑԷ

ԻՓԷՔ		ղուրուշ
Տէմիրտէշ	պիրինճի	300
„	իքինճի	
„	իւչիւնճիւ	
Սէլէ Պրուսա	պիրինճի	
	իքինճի	
	իւչիւնճիւ	
Մէշտուտ	պիրինճի	
	իքինճի	
	իւչիւնճիւ	
Ֆիլաթիւր		360
Գօզա Պրուսա Քէլէ-ե		140
„ Կէմլէյիք վէ Մահալլաճ		
Շիմշիր Ասպաղա 2—3 փարմագ		70
„ „ ինճէ		
„ Օսմանլը 3—4 փարմագ		
„ „ ինճէ		
Գարա մազը	օքէաոը	63
Եէշիլ վէ պէյազ մազը		
Ճէհրի		
Եափաղը Գրըմ քիրլի		
„ „ եայգանմըշ		
„ Եէտի գուլէ գիրլի		
„ „ եայգանմըշ		
Ինէք տէրիսի		14
Գոյուն տէրիսի	ղէֆրի	26
Թիֆթիք		65
Կիւլ եաղը խալիս		
Աֆիոն		
Զամք		32
Զամք արապի		
Պագըր Թօգաթ		21
„ Կիւմիւշխանէ		22
Պալմմու Թրապզուն		40
„ Անատօլու		37
Սուսամ Բուսիլի		
Քէթէն Թօխումու Անատօլու		
„ „ Բուսիլի		
Զէյթին եաղը Այվալըգ Միտիլլի		7
„ „ Կիրիտ		6 20
Բազագը Գարապուրուն		4 20
„ Ուրլա		3 30
Սագըզ Շահէնէ		165
Բամուգ Գըրգաղաճ, Գասապա		
„ Գըպրըզ Ատանա		
Ֆընտըգ Թրապզուն գառնարը		180
„ Բուսիլի „		
Բիբինճ Բէշնա օքէաոը		3
„ Տիմիաթ „		3
Բագը Իզմիր		5 20
Շարապ Զանագալէ		3
„ Ատալար		2
Սապոն Գանտիա		5
„ Միտիլլի		4 20

ԻՄԹԱՆՑԸ ԽԱՐԻՃԻՑԷ

		ղուրուշ
Գահվէ բիօ գարօ 100 օգգասը		1100
„ Մարթինիք, Սէյլան		1200
„ Եէմէն		1175
Շէքէր քէլլէ Ինկիլիզ		290
„ թօզ		220
„ քէլլէ Հօլանտա վէ Պէլճիքա		280
„ թօզ		210
„ քէլլէ Ֆրանսըզ		260
„ թօզ		210
„ Հավանա սանտրգ		80
„ թօրպա		
Պիպէր օգգասը		6
Զիվիտ Պէնկալա		140
„ Մատրաս		65
Գըրմըզ պիրինճի		65
„ իքինճի		55
„ ատի		32
Իսբիրթօ		6
Զայ Մօսկով		50
„ Ինկիլիզ		75
„ սիյահ		17
Մատէն քէօմիւրիւ Նիւքեասթըլ թօն շ.		36
„ „ Լիվըրուլ		
„ „ Գաբտիֆ		31
Գալայ գանթարը		800
Զէյթի		130
Գուրշուն		140
Սաչմա Ինկիլիզ 40 օգգասը		160
„ Ֆրանսըզ վէ սայիրէ գանթարը		170
Թէնէքէ չիֆթ սանտրգ		260
Զինգօ օգգասը		4
Զաճ		32
Տէմիր չուպուգ չէշիտ		55
„ Տէմէթ		55
„ Ռուսիա		95
Սաճ		90
Չէմպէր		85
Գարֆիցա վարիլի		150
Քիւքիւրտ		63
Բամ Ինկիլիզ կալօնու		10
„ Ամերիգա		9
Սբէրմաչէթ Թրիէսթ վէ Ֆրանսա		15
Եաղ մոմու		8 20
Իչ եաղը		6
Սատէ եաղը, Ռուսիա		15
Խավեար		14-20
Քէօսէլէ Ֆրանսըզ		32
„ „ Կավօթթի		24
Բամուգ իշլէնմիշ վաթը		
Նումէրօ 8 | 14		22
12 | 20		24
16 | 24		26
20 | 30		30
8 | 14		25
12 | 20		28
16 | 24		30
20 | 30		31